

Flickkultur och ungdomsforskning – motståndare eller medspelare?

*Ungdomskulturforskningen
negligerar flickors och unga kvinnors kultur. Det
visar Kirsten Drotner i sin genomgång
av dagens tongivande ungdomsforskning från England och Västtyskland.
Kirsten Drotner efterlyser en feministisk
forskning som är känslig för spänningarna och möjligheterna
i unga kvinnors kultur.*

Åttiotalets ungdomskulturer uppvisar en mer kalejdoskopisk bild än vi någonsin förr har upplevt. Punkare, husockupanter, skinheads och nyromantiker blandas på gator och torg, i skolan och på klubbarna med så kallade "vanliga" ungdomar, som dock vid närmare påseende själva tillägnar sig delar av både klädstil och umgängesformer från de mer distinkta grupperna. I denna brokiga bild framträder emellertid ett tydligt mönster; flickorna har aldrig förr varit så synliga i de ungdomskulturer som vi dagligen möter eller läser om i tidningarna.

1985, FN:s ungdomsår, tog offentligheten temperaturen på den uppväxande generationen och flickorna placerades högt på mediernas termometer: de hade framgång i dagstidningarnas artikel- och novelltävlingar, de var aktiva husockupanter i verklighetens teater och på musikens scener ersatte de rollen som åskådare med aktörernas makt i egna rockband.

Samtidigt som flickorna erövrar delar av pojkarnas och männens etablerade kulturbastioner upplever vi under dessa år att de med förnyad styrka väljer traditionellt feminina kulturuttryck: mode- och makeupmedvetandet har skärpts, kroppen dyrkas självmedvetet, medan unga arbetslösa kvinnor, speciellt tonårsmödrarna, lever ut sin estetiska skaparlust genom att minutiöst pryda sina bostäder och sina barn och planera ständiga förändringar av prydnaderna (Prokop 1976; Jørgensen 1985). De nutida

flickkulturerna är mer offentliga och mer offensiva än tidigare, men samtidigt också mer privata och personliga. Den nuvarande generationen unga kvinnor utforskar traditionellt maskulina kulturformer samtidigt som den för vidare och ofta intensifierar traditionellt feminina kulturer.

Dessa uppenbara motsättningar väcker naturligtvis frågan varför en sådan polarisering äger rum i åttiotalets ungdomskulturer, vilka flickor som väljer vad och vilken betydelse valen har i deras eget livsperspektiv? Polariseringarna ställer nya krav på ungdomsforskningen i största allmänhet och på kvinnoforskningen i synnerhet. Men med några få undantag blir vi svaret skyldiga. Det finns en klar diskrepans mellan unga kvinnors kulturella aktivitet och vuxnas erkännande och bearbetande av denna aktivitet. Varför detta missförhållande? Ja, för att kunna besvara denna fråga måste vi titta närmare på ungdomsforskningen – och särskilt ungdomskulturforskningen: vilka aspekter av ungdomars liv har man undersökt och vilken betydelse har de valda synvinklarna haft för förståelsen av flickkulturerna?

Vår ringa kunskap om dessa kulturer beror inte på att vi saknar vetskap om och intresse för ungdomars liv och kulturer i allmänhet. Det har faktiskt gått mode i ungdomen. Både humanistiska och samhällsvetenskapliga forskare har under det senaste decenniet visat ett intensivt intresse

för unga människor och speciellt i England och Västtyskland har man utvecklat nyanserade teorier som har medverkat till att skärpa vår förståelse för ungdomskulturernas särskilda stilarter, ungdomars umgängesformer och deras identitetsförändringar.

Det ökade intresset har utan tvivel sin rot i att ungdomen tydliggör konflikter och kristendenser i samhället i sin helhet. Både fysiskt, känslomässigt och socialt utgör puberteten en brytningsfas då man inte bara ska komma till rätta med sin växande kropp och sin vaknande sexualitet, utan där dessa erfarenhetsprocesser i dag måste genomlevas och utvecklas samtidigt som man står inför en allt hårdare kamp om utbildningsplatser och jobb. Motsättningen mellan möjligheter och realiteter, mellan ideal och verklighet, som generellt sett skärps för närvarande, slår särskilt starkt igenom bland ungdomar. Ungdomarna utgör därför den kanske känsligaste barometern för allmänna samhällsproblem. Och det drar till sig forskarna.

Men inte för första gången i historien. I början av seklet ”uppfanns” rent av ungdomspsykologin för att förklara den relativt nyupptäckta puberteten (Hall 1904). Denna ansågs i ungdomspsykologin utgöra en gemensamt mänsklig levnadsfas, men hörde historiskt ihop med att den ekonomiska produktionen i allt högre grad gjorde barns och ungdomars förvärvsarbete onödigt. Fler och fler fattiga pojkar och flickor skulle därför uppfostas i familjen och i skolan. Det skapade stora konflikter mellan medelklassens och arbetarklassens kulturer och erfarenheter. Barn och ungdomar av båda könen vägrade ofta hårdknackat att underordna sig de nya auktoriteterna. Ungdomen såg ut att ha problem eftersom den blev ett problem. Och forskare är till för att lösa problem!

Denna historiska dimension är värd att ha för ögonen när man nu diskuterar ungdomsproblem och ungdomskulturer. Lika viktigt är det emellertid att titta närmare på vad det då är som vi – nu som då – fäster oss vid i vårt intresse för ungdomen. Med en sådan undersökning får vi en nyckel till

bättre förståelse för nutidens flickkulturer, en nyckel som samtidigt kan ge tillgång till nya diskussioner om dessa kulturers betydelse för kvinnoforskningen.

Den traditionella ungdomsforskningen

Ungdomspsykologin, som ju som tidigare nämnts uppstod i början av seklet, fick under mellankrigstiden sällskap av ungdoms-sociologin (Mannheim 1928). Såväl psykologer som sociologer koncentrerade sitt intresse på de ungdomar som skilde sig från majoriteten och som utgjorde ett samhällsproblem, nämligen de schizofrena och de kriminella. Huvudparten av ungdomarna ansågs vidareföra och avsluta barndomens ”normala” identitetsutveckling och samhällsanpassning, processer som ur forskningssynpunkt redan omfattades av barnpsykologiska och pedagogiska teorier. Vanliga ungdomar var normen och måttet för ungdomsforskningen genom att man ju utgick ifrån att alla i en generation skulle genomgå samma typ av pubertetsutveckling, samtidigt som just dessa ungdomar indirekt avskrevs som varande ointressanta ur forskningssynpunkt. Definitionen av ungdomen som en ålderskategori, en generation, uteslöt därmed klassaspekten i ungdomsforskningen.

Eftersom man koncentrerade sig på uppenbara avvikelser och direkta normbrott var denna forskning dessutom en forskning rörande pojkar och unga män. Men i likhet med klassaspekten blev könsaspekten sällan erkänd och aldrig specificerad. Bara när unga kvinnor överskred vad som allmänt ansågs vara ett passande feminint uppförande togs de på allvar. En del flickor av mellanamerikanskt och afrikanskt ursprung väckte till exempel häftig indignation i USA under andra världskriget. Klädda i svarta nätstrumpor, åtsittande svarta kjolar och jackor bildade de egna ligor som ”The Slick Chicks” och ”The Black Widows” (Cosgrove 1984). Men det är karakteristiskt att både dessa flickors och senare flickgenerationers motstånd inte bara kriminaliserades, deras kriminalitet sexualiserades dessutom.

Forskningen i ungdomars avvikelser fortsatte på femtio- och sextiotalet, ja, den till och med ökade i flertalet västerländska stater. Men samtidigt ökade det professionella intresset för "vanliga" ungdomar och deras kultur. I nya undersökningar kartlade man vad som nu betecknades som "tonåringarnas" sexvanor samt deras förbrukning av konsumtionsvaror – i synnerhet läsandet av veckotidningar och serietidningar. Detta nyväckta intresse för majoriteten av ungdomar hade antingen en direkt kommersiell bakgrund – förlag kartlade ungdomarnas konsumtionsvaror för att kunna höja marknadsandelen – eller också hade intresset sin grund i statliga organs bekymmer för ungdomens moral. Man ansåg att populärlitteraturen fick denna moral att vackla, medan samlag utanför äktenskapet skulle få den att förvittra helt och hållet.

Att ungdomarnas kulturer hamnade i forskningsfältet efter andra världskriget har ett nära samband med att dessa kulturer då förändrades mycket. Ökningen av det materiella välståndet och det stora konsumtionsuppsvinget bars i hög grad upp av arbetarklassens ungdomar som för första gången i historien fick råd att spendera pengar på sig själva, och som njöt av det. Rockmusik, make-up och ett särskilt "ungt" klädmode bildade ramen kring nya intensiva upplevelser och andra samvarorformer (Drotner 1985 a). Efter krigets många försakelser hängav sig ungdomar glatt åt konsumtionens lockelser och åt att prova vuxnas könsroller på lördagsfesterna, där Elvis Presley och senare The Beatles och Rolling Stones skickade sina sexuella signaler direkt från den transportabla grammfonen och in i örat.

Det är denna uppenbara njutning, särskilt bland arbetarungdomen, som väcker vuxnas moraliska bekymmer. Dessa bekymmer bottenar i rädslan för att glömma sig (sexuellt), en rädsla som förstärks av medelklassens förakt för arbetarklassens mer expressiva kulturformer. Liknande omedvetna normer finns också som en outtalad måttstock i tidens ungdomsforskning. Man har visserligen fått upp ögonen för vanliga ungdomar och ser också nya delar

av deras liv, nämligen deras kulturer. Men dessa nya perspektiv innebär långtifrån någon forskningsmässig medvetenhet om ungdomskulturernas klass- och könsmissiga motsättningar. Att pojkar i samtliga undersökningar av konsumtionen till exempel visar sig ha mer fritid och mer pengar att röra sig med än flickor, inverkar inte på tolkningen av ungdomars nya konsumtionskultur. Inte heller fäster man något avseende vid att ungdomskulturerna i stigande grad struktureras kring erfarenhetsområden som traditionellt har varit kvinnors, nämligen mode och makeup, dans och musik.

Efterkrigstidens medieförmedlade ungdomskulturer öppnar nya möjligheter för unga kvinnor, samtidigt som de ges relativt sett sämre betingelser än pojkarna för att utforska dessa. Det är i spänningsfältet mellan nya kulturella öppningar och traditionella kvinnoerfarenheter som nutidens flickkulturer skapas och det är i detta spänningsfält som vi ska söka grunderna till åttiotalets polariseringar. Men dessa och liknande samband negligeras i femtio- och sextiotalets ungdomsforskning. Antingen fortsätter man med sexualiseringen av flickornas motstånd eller också betraktas de som passiva och välanpassade konsumenter. Det är mot denna historiska bakgrund som sjuttioalets nya teorier om ungdomskulturer ska bedömas, och utifrån den som vi kan värdera deras styrka och svagheter.

Labilitet och brytning: Nyare västtyska teorier

Gemensamt för både engelska och västtyska forskare är att ungdomskulturerna analyseras i relation till samhälleliga förändringar och att dessa förändringar i sin tur har sitt ursprung i grundläggande konflikter i det kapitalistiska systemet. De nyare teorierna utgör därmed ett mer eller mindre direkt livtag på existerande uppfattningar om samhället som en organism till vilken ungdomsgenerationerna anpassar sig mer eller mindre friktionsfritt. I denna uppgörelse har engelska forskare särskilt undersökt ungdomars kollektiva kulturpro-

Jeanne Mammen, "Den förtappade", akvarell 1929. Samling Axel Springer, Berlin.

duktion, medan man i Västtyskland undersöker antingen ungdomskulturernas eller de generella samhällsförändringarnas betydelse för ungdomars identitetsbildning. Och där engelsmännen tar avstamp i sociologin, bildar psykoanalytiska och pedagogiska teorier utgångspunkt för den västtyska forskningen.

Mest kända inom denna forskning är Thomas Ziehes så kallade narcissismteorier (Ziehe 1975, Ziehe och Stubenrauch 1983). Enligt Ziehe medförde efterkrigstiden en dittills osedd nedbrytning av etablerade traditioner och auktoritetsstrukturer, en process som placerade ungdomen i en psykisk nyckelposition. Bristen på fasta orienteringsmönster och rigida normer skapar grunden för en labil identitetsbildning: den enskilde underordnas inte längre auktoritära krav på behovsavvisande och förnekande av känslor och bildar därmed inte en helgjuten personlighet i freudiansk mening. Labiliteten ger å ena sidan möjlighet till – ja, ställer krav på – att insistera på sina känslors värde, men den innebär å andra sidan en uppenbar fara för att till exempel medieindustrin organiserar och styr det

hav av känslor som konstant hotar att dränka individen, som inte har auktoritetens starka bålverk inbyggt. I spänningen mellan friställning och styrning av narcissistiska behov finns enligt Ziehe den psykiska rotationspunkten i nutidens ungdomskulturer. Han analyserar emellertid inte dessa kulturers beskaffenhet, liksom han underlåter att specificera deras klass- och könsmässiga betydelse. Narcissismteorin förblir på en allmän och ganska abstrakt nivå, vilket har bäddat för många missförstånd och en del kritik (Bjerg och Elle 1982, Ziehe 1981).

Helmut Hartwig är en annan tysk forskare vars teorier om ungdomskultur under de senaste åren har fått ökat inflytande. Utifrån samma psykologiska grundsyn som Ziehe undersöker Hartwig hur ungdomar *själva* skapar kultur, det vill säga hur estetisk produktion som till exempel teckning ger möjlighet att uttrycka förmedvetna erfarenheter med hjälp av icke-språkliga symboler (Hartwig 1980). Detta arbete är ett av de första försöken att precisera ungdomars egna kreativa processer och det utgör därmed en välbehövlig motvikt till de mer traditionella analyserna av ungdomars medie-

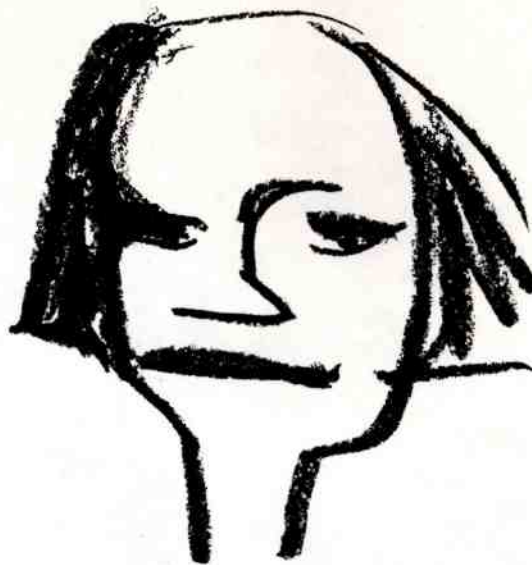
skapade kulturformer.

Hartwig är medvetet kalejdoskopisk och vittfamnande i sina analyser. Denna mångfald provocerar fram nya tankar hos läsaren. Men den tydliggör samtidigt hur könsperspektivet avgränsas. Flickors estetiska ansträngningar nämns visserligen. Men deras teckningar av till exempel dockor och nallar beskrivs i ett särskilt och ganska litet avsnitt. Här visar sig också Hartwigs egen estetiska norm, nämligen den modernistiska brytningsestetik som Hartwig anser utgör en katalysator för en helgjuten identitetsbildning. Flickor tecknar oftast samma sak om och om igen och i deras identiska hjärt- och blomstermotiv finns ingen möjlighet till personlig utveckling.

Eftersom Hartwig inte integrerar könsperspektivet i sina övriga analyser och eftersom han inte utvidgar sitt estetiska synfält till att också rymma ungdomars användning av massproducerad kultur som till exempel mode, blir det svårt för honom att värdera flickornas kreativitet som något annat och mer än ett utslag av upprepningstväng. Men kanske är just den flicka som tecknar nalle efter nalle på sitt kladdblock i skolan samtidigt den som först lanserar snaggat hår och nätstrumpor. Kanske?

*Symboliska lösningar:
Nyare engelska teorier*

Där Ziehe analyserar de psykologiska förutsättningarna för de moderna ungdomskulturerna, men inte själva ungdomskulturerna och där Hartwig betonar ungdomars individuella kulturproduktion, koncentrerar man sig i England på att undersöka ungdomskulturerna som en del av en kollektiv och klassspecifik kulturell praktik. I motsats till sina västtyska kolleger har de engelska forskarna en mer empirisk och mer konkret utgångspunkt. Detta beror utan tvivel på att forskningen startade som ett samarbete mellan kritiska samhällsforskare och socialarbetare. Det är inom den engelska traditionen som den feministiska kritiken av ungdomskulturforskningen först formulerades och där som denna kritik har

Lizz Sharr, "Katrin", teckning 1986.

haft störst genomslagskraft. Det är kanske skälet till att den engelska traditionen för mig spontant verkar vara den mest relevanta av de två "huvudtraditionerna".

Sjuttioalets engelska ungdomskulturforskning är en del av det arbete som har fått beteckningen "Cultural Studies" och som nu har institutionaliserats som en särskild utbildning vid en rad universitet. England har fostrat några av efterkrigstidens mest markanta ungdomskulturer. Med undantag av punken har dessa alla uppstått i Londons gamla arbetarstadsdelar, men de spred sig snabbt bland ungdomar i andra sociala skikt och i olika delar av världen.

Varför uppstod dessa speciella kulturformer? Och vilken betydelse fick de för ungdomarna? Frågor som dessa har varit centrala i engelsk ungdomskulturforskning som sedan början av sjuttioalet har haft sin viktigaste plats vid Centre for Contemporary Cultural Studies vid Birminghams universitet. 1972 framförde Phil Cohen en teori om ungdomskulturernas betydelse som sedan influerade huvuddelen av de engelska analyserna. Inspirerad av kritisk amerikansk sociologi beskriver Cohen de distinkta ungdomskulturerna som särskilda subkulturer, det vill säga kulturer som är underordnade

och står i opposition till medelklassens härskande kultur. Subkulturernas funktion, säger Cohen, är att symboliskt lösa de konflikter som arbetarklassens ungdomar känner i sin kropp varje dag, men som de inte har någon möjlighet att undvika (Cohen 1972). Dessa symboliska lösningar uttrycks genom en säregen stil som inte bara omfattar en speciell klädsel och musikalisk smak utan också innefattar umgängesformer och sätt att tala. Den puritanska stil som skinheads lanserade i början av sjuttioalet med det korta håret, de breda hängslena och kraftiga arbetshängarna, tolkar Cohen följaktligen som ett försök att hävda kroppsbetaretas traditionella dygder, som styrka och fasthet, i en tid då de upplever att teknologin redan har gjort dessa dygder ovidkommande i arbetslivet.

Subkulturteorierna utgör en viktig brytning med den traditionella ungdomsforskningen. Genom att återinföra ungdomskulturerna till den konkreta historien som en del av arbetarklassens kultur, underminerar de nyare teorierna inte bara förenklade uppfattningar om samhället som en organism och ungdomen som en särskild – och särskilt annorlunda – generation. Forskarna vidgar samtidigt det snäva kulturbegrepp som man laborerar med i de traditionella konsumtionsundersökningarna, där kultur på gängse sociologiskt maner uppfattas som inställningar som man kan mäta. I subkulturteorierna definieras kultur som människors organiserande av vardagslivets konfliktfyllda erfarenheter (närmare om detta i Bay och Drotner 1986).

Flickkultur

Trots viktiga nyvinningar vidarebefordrar de engelska subkulturforskarna dock en traditionell ungdomsforskning på avgörande punkter. Tyngdpunkten på de distinkta subkulturerna och deras ursprungliga stilbildare rymmer indirekt ett avvisande av *vanliga* ungdomar, av alla *privata* och *individuella* kulturformer och därmed, oåterkalleligt, av hela den traditionella *flickkulturen*.

Varför är flickorna så osynliga i

efterkrigstidens distinkta ungdomskulturer? Beror det på att de faktiskt inte är närvarande? Eller beror osynligheten snarare på de manliga forskarnas totala blindhet för könsperspektivets existens och betydelse i ungdomskulturerna? Med dessa frågor startade Angela McRobbie och Jenny Garber den diskussion som de visserligen inte gav något entydigt svar på, men som är viktigare på grund av de många frågor den ställer än på grund av de slutgiltiga svar den kan ge (McRobbie och Garber 1975)

Utifrån en kortfattad historisk analys hävdar de två författarna att flickornas viktigaste kultur, i motsats till pojkarnas, fortfarande utvecklas innanför hemmets fyra väggar, nämligen på rummet därhemma, i sällskap med en eller två väninnor, en hög veckotidningar och en transistor eller bandspelare. Denna så kallade "rumskultur" är ett slags kvinnlighetens privata provrum där man kan tramsa, skoja och flippa ut, men där man också med väninnan kan bearbeta problemen med att hantera sin vuxna könsroll. Trots att McRobbie och Garber nämner väninnan som en värdefull psykisk med- och motspelare, betraktar de ändå rumskulturen som ännu en förtrycksmekanism som förlänger barndomens beroende av de vuxna.

Detta negativa omdöme måste ses i ljuset av att man i England upplever mycket mer uttalade klass- och könsskillnader än i Skandinavien. Flickorna hålls faktiskt i stramare tyglar än vad som är vanligt i Norden. Det verkar reellt svårare för engelska flickor att bryta med en traditionell kvinnouppfostran och det är kanske skälet till den mer negativa värderingen av rumskulturen och de feminina aspekterna på kvinnligheten. Här finns förmodligen också en av förklaringarna till att feministiska socialarbetare och fritidsledare i England har satsat mycket på att stärka unga flickors känsla för sitt egenvärde genom att utveckla "maskulina" kvalifikationer och kompetens hos dem.

Sådana krafter är det svårt att uppnå när pojkarna också är närvarande, eftersom dessa både fysiskt och symboliskt erövrar

utrymmet. Genom att arrangera särskilda flickkvällar och flickutflykter har de kvinnliga fritidsledarna till exempel låtit flickorna försöka reparera motorcyklar eller hantera hammare och skruvmejsel (Nava 1982). Bland västtyska feminister har en liknande pedagogisk strategi utvecklats, dock utan att denna tycks vara framkallad av eller höra ihop med kvinnoforskarens kritik av manliga kolleger, som fallet är i England (Savier och Wildt 1978).

I Danmark har varken västtyska eller engelska kvinnors kritik av ungdomsforskningen haft något större inflytande. Men det betyder inte att unga kvinnor har varit osynliga i den danska kvinnoforskningen. Det har faktiskt förekommit en omfattande pedagogisk debatt om de speciella krav som ställs på att undervisa så kallade "tysta flickor", som inte direkt är problemelever, men som inte heller har det bra i skolan: skriftliga uppgifter klarar de bra, men de framträder inte i klassdiskussioner. Danska kvinnoforskare och pedagoger har liksom sina engelska och tyska kolleger sett som ett överordnat mål att stärka flickornas självuppskattning. Men de har inte bara försökt ge de tysta flickorna röst genom att skaffa dem nya och mer slagkraftiga kunskaper. De har dessutom försökt tyda dessa flickors tysta språk, det vill säga de har spårat de inre orsakerna till elevernas rädsla för att yttra sig, för att därmed inte bara stabilisera eller dölja rädslan utan helt avlägsna den (Kristiansen 1980; Larsen och Nielsen 1981, 1982; Hjort 1984; Jensen 1984). En sådan pedagogisk strategi är givetvis mer omfattande, mera långvarig, men för mig (som danska!) dessutom mer perspektivrik.

Som vuxna kvinnoforskare, pedagoger och socialarbetare måste vi konstatera och erkänna att flickornas handlingssätt och deras uttrycksformer är meningsfulla för dem själva trots att de inte alltid stämmer med våra egna idealföreställningar om ett rikt och riktigt kvinnoliv. Och vi måste tolka dessa uttryck som en del av flickornas hela liv, som sätt på vilka de skapar sammanhang i ett för övrigt konfliktfyllt vardagsliv.

Den danska forskningen rörande unga

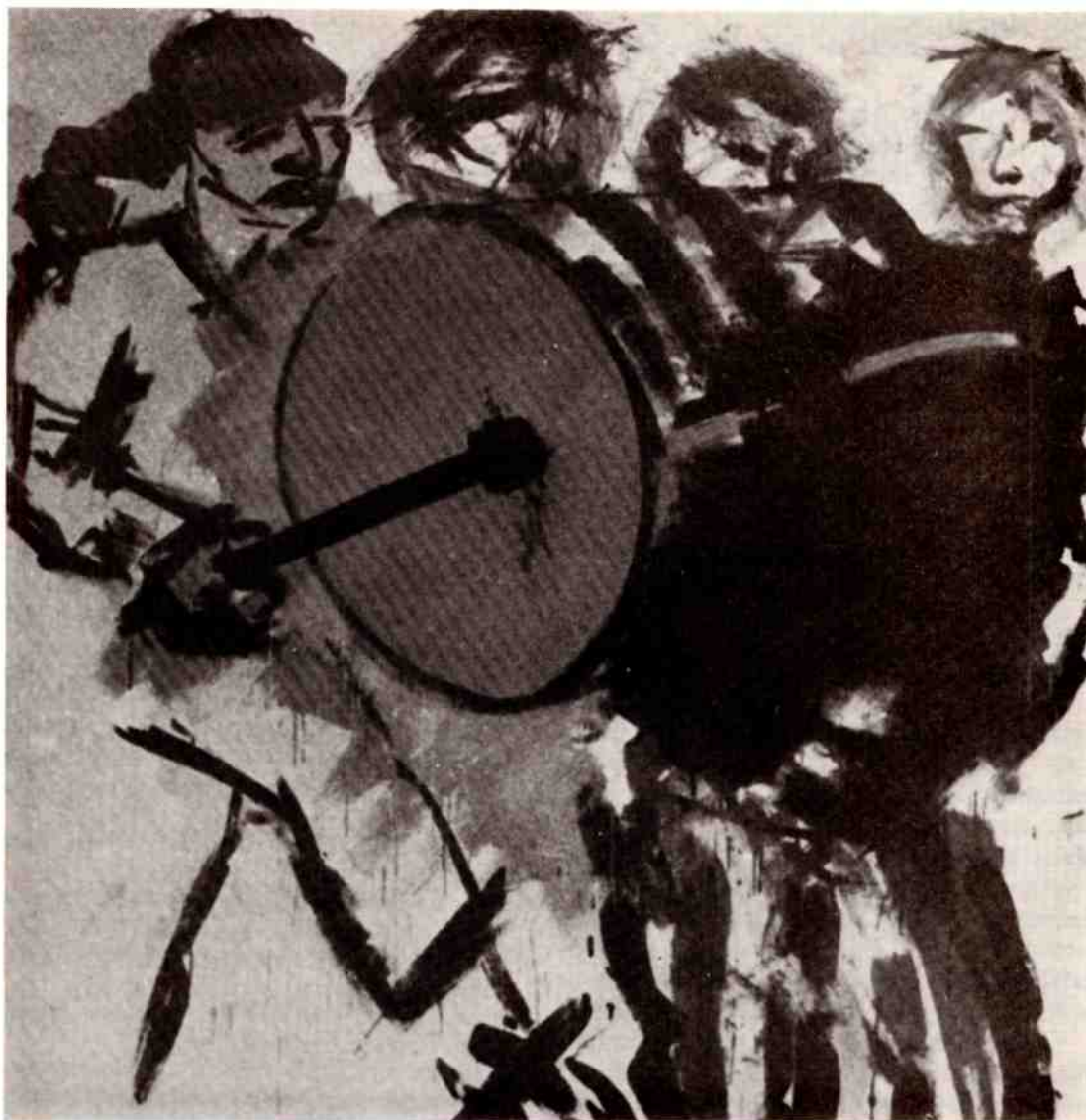
kvinnor har hittills huvudsakligen tagit sin utgångspunkt i olika institutioner, främst skolan (se dock Jørgensen 1985). De existerande undersökningarna kastar visserligen ljus över flickkulturerna, men det är ett ljus där dessa ofta reduceras till ett symptom på ett problem: sitter en flicka till exempel och stickar på lektionerna tolkas detta – mycket riktigt – som ett indirekt tecken på hennes motstånd mot det som försiggår i klassen. Avlägsnas motståndet, åker stickningen också ut ur forskningsfältet. Som en kreativ process ges den inte något självständigt värde.

Rumskulturen: frigörelsepotential?

Vi saknar fortfarande kunskap om flickors (och pojkars!) individuella och privata kulturer och i detta sammanhang blir diskussionen om rumskulturen åter aktuell. Är den faktiskt kärnpunkten i unga kvinnors kultur? Och är rummet uteslutande ett förtryckarmedel eller rymmer väninnesamtalen också frigörande element? Börjar det inte på det hela taget bli onödigt att undersöka denna kultur, nu när flickorna har erövrat både gatan, elgitarren och de tomma husen?

Som jag nämnde tidigare skapas flickors kultur i spänningen mellan nya kulturella möjligheter och traditionella kvinnoerfarenheter. Ska vi förstå flickkulturerna och speciellt dagens polariseringar, måste vi därför hävda betydelsen både av flickornas traditionella offentliga kultur (till exempel "mainstream"-modet) och den privata utlevelsen hemma på rummet (om modets betydelse se Drotner 1985 b). Annars kan vi i vår iver att stärka de unga flickornas tro på sig själva och varandra lätt upprepa manliga forskares värdering av de markanta grupperna och förstärka mediernas framhävande av de nyaste tendenserna och de personliga framgångarna bland de fantasiska rockdrottningarna, de djärva lyrikerna och de modiga husockupanterna.

Det traditionella och det skenbart konforma faller utanför ett betraktelsesätt som bara räknar de unga flickornas "maskulina" styrka. Men just i det vanliga och

Anette Abrahamsson, "El viernes Santo", akryl 1983.

omedelbart ointressanta ligger erfarenheter gömda som det enligt min uppfattning är viktigt för pubertetsflickorna att bevara som sina hemliga, intima och privata rum såväl på det symboliska som på det reella planet. Lika litet som i andra erfarenhetsprocesser lär vi känna vår vuxna kvinnlighet sakta och metodiskt. Puberteten framskrider som en sicksack-rörelse av återgång till barndomens beteende och lustupp-

levelser och utforskning av nya förhållanden och obekanta känslor.

I denna erfarenhetsprocess har rumskulturen en viktig funktion eftersom man där både kan hänge sig åt barnets skratt och utforska den vuxna kvinnans konfliktområden – och båda delarna utan att man genast avkrävs redogörelse för resultatet. Med en återblick på McRobbies och Garbers frågor skulle man kunna säga att rumskulturen

inte bara är osynlig därför att de manliga forskarna är blinda för den, utan i lika hög grad därför att flickorna inte vill avslöja dess hemlighet. Tryggheten i detta intima rum är kanske särskilt betydelsefull i dag, då kraven på flickorna skärps, då de ska klara allt: de ska reda sig i skolans och arbetslivets mansdominerade konkurrens, men utan att förlora sin feminina kvinnlighet.

Att vi som kvinnoforskare håller fast vid den traditionella flickkulturens betydelse i puberteten betyder för min del inte att vi därmed skickar tillbaka flickorna till spisen och barnpassningen, medan vi överlåter ekonomin, politiken och teknologin till männen. Rumskulturen är viktig som ett led i en utveckling, inte som ett livsperspektiv. För vuxna kvinnor – särskilt de arbetslösa och ensamförsörjarna – kan hemmets kultur snabbt vändas till klaustrofobisk isolering.

Senare års polariseringar i flickkulturer har ett nära samband med kvinnolivets sociala polarisering. Vi saknar fortfarande kunskap om hur de unga kvinnorna förvaltar dessa polariseringar. Men det finns ingenting som tyder på att det till exempel är de konkurrensdugliga skolflickorna som också är de kulturellt offensiva och utåtriktade. Eller motsatsen, att de arbetslösa flickorna också är de mest feminina stilodlarna (se Drotner och Sørensen 1985).

Generellt uttryckt – och mer tycker jag för närvarande vore att säga för mycket – måste en framtida forskning i unga kvinnors kulturer specificera sambandet mellan de privata och de offentliga uttrycken, mellan de kulturer som flickorna själva skapar och de som skapas för dem. I en sådan forskning måste vi inte bara vara känsliga för brytningarna och konflikterna i dessa kulturformer. Vi måste dessutom vara öppna för likheterna och kontinuiteterna. Flickorna själva upplever ju sin vardag som ett helt, om än inte alltid som en helhet. I vårt arbete, både som forskare och som förmedlare, måste vi därför också vara i stånd att uppfatta flickornas konflikter som något annat och mer än motsägelsefulla.

Översättning: Ann-Mari Seeberg

LITTERATUR

- Bay Joi/Drotner Kirsten (red), 1986. *Ungdom og kulturforskning: om de engelske subkulturteorier*, København, Tiderne Skifter (under utgivning).
- Bjerg Jens/Elle Birgitte (red), 1982. *Ungdom, socialisation og narcissisme*, København, Unge Pædegoger.
- Cohen Phil, 1972. "Subcultural Conflict and Working Class Community", *Working Papers in Cultural Studies* nr 2 (Översatt i Bay och Drotner, 1986).
- Cosgrove Stuart, 1984. "The Zoot-Suit and Style Warfare", *History Workshop* nr 18.
- Drotner Kirsten, 1985 a. "Piger og ungdomskultur: eller historien om at sole sig i usynlighedens skær". I: Claus Clausen (red), *Ungdommens historie: en antologi*, København, Tiderne Skifter.
- Ibid 1985 b. "Unge piger og kreativitet: modeflip eller modstrategi?" I: Mette Bryld och Nina Lykke (red), *Kvindespor i videnskaben*, Odense, Odense Universitetsforlag.
- Drotner Kirsten/Sørensen Anne Scott, 1985. "Korsvej eller blindgyde: firsernes piger i og uden for ungdomskulturerne". I: Christa Lykke Christensen mfl (red), *Æstetik, køn og kultur*, Ålborg, Arbejdsrapporter från NSU nr 22.
- Hall Stanley, 1904. *Adolescence*, New York, Appleton.
- Hartwig Helmut, 1980. *Jugendkultur: Ästhetische Praxis in der Pubertät*, Reinbeck/H, Rowohlt.
- Hjort Katrin, 1984. *Pigepædagogik?*, København, Gyldendal.
- Jensel Poul Erik mfl, 1984. *Skoleliv -- pigeliv*, København, Unge pædagoger.
- Jørgensen Birte Bech, 1985. "Noget med mennesker eller noget på et kontor": forstadsliv, pigekultur, arbejdsløshed, København, Samfundsfagsnyt.
- Kristiansen Marianne, 1980. "De stille piger – mindreværd, selvværd – pigefrigørende pædagogik". *Kontext* nr 40.
- Larsen Kirsten/Bjerrum Nielsen Harriet, 1981. "Pigerne i klasseoffentligheden" och "Pigerne som veninder". I: Kirsten Larsen och Harriet Bjerrum Nielsen (red), *Pigeliv*, Roskilde, Emmeline.
- Ibid 1982. "Små piger, søde piger, stille piger" *Kontext* nr 43.
- McRobbie Angela/Garber Jenny, 1975. "Girls and Subcultures: an Exploration". I: Stuart Hall och Tony Jefferson (red), *Resistance through Rituals: Youth Subcultures in Post-War Britain*, London, Hutchinson (översatt i Bay/Drotner, 1986).

- Mannheim Karl, 1928. "Das Problem der Generation", *Kölner Vierteljahrschrift für Soziologie*, bind 7.
- Nava Mica, 1982. "Everybody's Views Were Just Broadened": a Girls' Project and Some Responses to Lesbianism", *Feminist Review* nr 10.
- Prokop Ulrike, 1976. *Weibliche Lebenszusammenhang*, Frankfurt/M, Suhrkamp. (sv övers *Kvinnors livssammanhang*, Sthlm, 1981).
- Savier Monika/Wildt Carola, 1978. *Mädchen zwischen Anpassung und Widerstand: Neue Ansätze zur feministischen Jugendarbeit*, München, Frauenoffensive.
- Ziehe Thomas, 1975. *Pubertät und Narzissmus: Sind Jugendliche entpolitisiert?* Frankfurt/M, Europäische Verlagsanstalt.
- Ibid 1981. "At ville elske sig selv uden at kunne: imod en sociologisk forkortning om den nye socialisationstype", *Kontext* nr 42.
- Ziehe Thomas/Stubenrauch Herbert, 1982. *Plädoyer für ungewöhnliches Lernen: Ideen zur Jugendsituation*, Reinbek/H, Rowohlt. (Dansk övers, Ny ungdom og usædvanlige læreprocesser, Politisk Revy, København, 1983.)

SUMMARY

*Girls' culture and youth research:
Friends or foes?*

The present picture of girls' and young women's cultures is more kaleidoscopic than ever: traditional feminine – i.e. domestic – life styles are reinforced while traditional masculine – i.e. public – forms of culture are equally appropriated by girls. Which tools are offered by youth research to analyse girls' cultures in general and, more specifically, to evaluate the apparent contradictions of the 1980s?

In the article, the author sets out to answer that question by reviewing the two main traditions within modern youth culture research, the West German and the British. These are seen to continue central theoretical assumptions made by mainstream sociology and psychology of

youth, namely the structural neglect of gender as a theoretical as well as an empirical variable and the parallel underscoring of both mainstream and domestic forms of culture.

In West Germany, critical psychologists and educationalists such as Thomas Ziehe and Helmut Hartwig do focus their attention on "ordinary" youth but they never integrate the perspective of gender either theoretically or empirically. In Britain, "radical sociologists" especially from the University of Birmingham have been concerned with analysing the collective cultural expressions of distinctive youth subcultures.

In both countries, feminist researches and social workers in their critique of the existing theories of youth, have tried to balance the picture by concentrating upon evaluating the repression involved in traditional girls' cultures, and consequently they have attempted to publicise girls' collective strengths. In Denmark, feminist research on youth culture centres upon the educational system, and here work has uncovered both the strengths and the weaknesses of traditional girls' cultures, a strategy which in turn has made for a more viable feminist pedagogics.

Traditional, radical and feminist research all in their different emphases have shaped valuable tools to explain the present differentiation in girls' cultures. But, the author concludes, we still need a feminist research, which unhampered by specific pedagogical problems, remains sensitive to the complexities of female cultures. Future research must specify the relations between mass-produced and self-produced forms of girls' culture, just as it must unearth the connections between these cultural expressions and the sharpened social contradictions facing women today.

Kirsten Drotner
Institut for Kultursociologi
Københavns universitet
Rosenborggade 17
1130 København K
Denmark